

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Urovekkende

SIKKERHETS-
POLITIKK

Kurt Mosbakk

Norsk sikkerhetspolitikk er urovekkende for tida. Det synes som om det legges opp til store endringer uten at konsekvensene er vurdert, en stadig sterkere tendens til at utforming av egen norsk politikk skal følge signaler og ønsker som kommer utenfra, i det hele tatt til usikkerhet om hvilken kurs landet skal velge. Ingen ting av dette er bra for en langsiktig og god sikkerhetspolitikk – verken for oss sjøl eller for de land vi skal forholde oss til. I vanskelige tider er det enda mer påkrevet enn ellers at det føres en konsekvent linje.

Det som om mulig er enda mer urovekkende, er fraværet av en inngående politisk debatt om vår sikkerhetspolitikk. Det ser ikke ut til at noen vil på banen i så vitale spørsmål.

I motsetning til tidligere da vi i flere tiår førte en konsekvent politikk som forente medlemskap i den vestlige alliansen med en evne og vilje til å ivareta egne norske interesser blant annet i forhold til Sovjetsamveldet/Russland, ser det ut til at vi nå er altfor opptatt av hvilke signaler som til enhver tid kommer fra Washington.

Vi kan komme i den paradoksale og frustrerende situasjon at Norge som egentlig er interessert i et godt samarbeid og naboskap med Russland blir tvunget – eller føler seg tvunget – til å vente på at USA skal finne ut det samme.

Gjennom de siste åra er det mange eksempler på det som kan beskrives som feilskjær i sikkerhetspolitikken. Det siste er at en gruppe forskere sammen med USA nå skal slutføre sine anbefalinger om hva Norge eventuelt kan bidra med til Natos høyteknologiske forsvar mot atomvåpen. Her er det tydeligvis noen som ikke har forstått at dette langt fra er fagspørsmål som kan utredes av en såkalt ekspertgruppe. Dette er i høyeste grad et overordna politisk spørsmål som burde ha vært lagt dødt i utgangspunktet.

Bare det å luften tanken om noe som kan bety endringer i norsk atomvåpenpolitikk, kan få noen hver til å undres om Norge er i ferd med å gjøre en oppsiktsvekkende endring i sin atompolitikk. Det er iallfall ikke rart om blant annet Russland tenker slik, særlig når en ser det i sammenheng med den amerikanske styrkeoppbygginga vi er vitne til i Øst-Europa. I sikkerhetspolitikken er det alltid viktig å ta hensyn til hva både medspillere og motspillere tror og tenker, det er ikke nok at å si at det ikke var vondt ment fra vår side.

Det er både forstemmende og urovekkende at verken landets politiske ledelse eller opposisjonen har grepet fatt i dette. Nå er det på tide at ansvarlige politikere i alle parti kommer på banen og tar styringa. Sørg for at Norge fører videre sin forutsigbare politikk på disse områdene – få ting er verre enn uklarhet når det gjelder sikkerhetspolitikken.

Kurt Mosbakk,
tidligere statsråd (Ap)

Krigen om åpenheten

KRIGS-
DELTAKElse

Ingrid Liland

Få politiske beslutninger er alvorligere enn beslutninger om krig. En slik avgjørelse har innvirkning på landets sikkerhets situasjon, på trusselbildet, kan ha svært alvorlige konsekvenser for de enkeltmenneskene som skal sendes ut, og ikke minst for dem som rammes av krigshandlingene.

Hvordan krig og militæropesjoner gjennomføres, endrer seg med våpenteknologien. I dag føres krig blant annet ved hjelp av droner og elektroniske angrep. Angrepet kan bli utført langt vekk fra dem som blir rammet og vi kan ramme andre lands materielle og menneskelige verdier på helt andre måter enn tidligere.

Likevel er det slik i dag at Stortinget ikke får anledning til å debattere og stemme over slike saker. Debatten foregår bak lukkede dører i Den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé. Slike konsultasjoner i hemmelig-

het er lite betryggende for offentligheten.

De Grønne vil ha en åpen debatt i Stortinget når det skal tas slike beslutninger, slik man har i Storbritannia og Danmark. Regjeringen kan selsagt ikke spre gradert informasjon, men det er ikke noe argument mot en åpen debatt basert på offentlig, kjent informasjon.

Vi vil endre grunnloven slik at norsk deltakelse i krigsoperasjoner i utlandet må vedtas av Stortinget. Å løfte debatten inn i Stortinget vil gi avgjørelsen det alvor et den fortjener og sterkere demokratisk forankring.

Krigsdeltagelse skal ikke bestemmes bak lukkede dører, men av Stortingsflertallet.

Ikke minst vil det bety at hvert eneste parti, og hver representant, må stemme for og stå for sitt syn.

En vanlig innvending er at tiden ikke strekker til, og at det er praktisk vanskelig å få til en fullverdig demokratisk behandling. Dette er et dårlig argument. I det britiske Underhuset brukte man elleve timer på å debattere hvorvidt Storbritannia burde bombe mål i Syria, en langt mer omfat-

tende involvering enn det Norge nå har sagt ja til. Da både Danmark og Norge bestemte seg for å delta i bombingene av Libya, behandlet Danmark saken i Folketingets plenum. I Norge ble de parlamentariske lederne på Stortinget orientert over telefon. Om Danmark og Storbritannia greier dette, hvorfor ikke Norge?

Et av grunnprinsippene i den formen for demokrati som vi praktiserer i Norge er at regjeringer skal stå til ansvar overfor egen befolkning. Dette må også gjelde for norsk deltakelse i krig. Dette forutsetter at man følger lovfestede beslutningsprosesser og at det er en informasjonsflyt fra regjering til befolkning. Hvis ikke svekker vi den politiske debatten, som danner bærebjelken i demokratiet.

Stortingsflertallet stemte i fjor vår dessverre imot grunnlovfesting av mer åpenhet rundt Norges krigsdeltagelse. Vi tapte kanskje slaget, men krigen for mer åpenhet er ikke over. Det endelige slaget står ved valgurnene i år.

Ingrid Liland,
leder av programkomiteen,
førstekandidat for De
Grønne i Nord-Trøndelag

ingrid.liland@mdg.no

Den innovative bedriften

ØKONOMI

Ebba Boye

Katinka Holtmark (UiO) etterlyser 13. januar at Rethinking Economics Norge forklarer hvilke alternative teorier vi ønsker oss inn på pensum. Det gjør vi gjerne!

Et godt eksempel er William Lazonick og hans «teori om innovative bedrifter». Lazonick mener økonomistudentene bør bli presentert for modeller som tar utgangspunkt i hvordan bedrifter faktisk tar beslutninger, ikke teoretiske konstruksjoner. En økonomisk teori bør derfor ta utgangspunkt i innovative bedrifter, firmaer som hele tiden endrer de teknologiske forutsetningene og påvirker markedet. Dette står i motsetning til den nyklassiske bedriften som optimerer og tilpasser seg gitte priser og gitte forutsetninger.

Det innovative firmaet har typisk høye faste investeringskostnader, og for å tjene penger må de redusere kostnader og tilkjempe seg markedsstyrke. Dette karakteriseres som en markeds-svikt i nyklassisk teori, noe Lazonick mener er et dårlig analytisk utgangspunkt.

Dagens kapitalisme kjennetegnes i stor grad av multinasjonale selskaper som dominerer markedene de er en del av ved å produsere i enorme kvantum til lave kostnader. Den dominante strategien til bedrifter er ikke, som det står i lærebøkene, å finne et produksjonskvantum der marginalkostnaden tilsvarer prisen. I lærebøkene står det også at bedrifter med markedsstyrke kan bruke den til å øke prisen eller redusere kvantum, noe som kalles en markeds-svikt og gir en dårlig allokering av ressurser. I realiteten ser vi heller det omvendte, at markedsstyrke gir bedriftene mulighet til å redusere priser ytterligere og øke produksjonsvolumet med mål om å tilkjempe seg økte markedsandeler

Lazonicks hovedpoeng er at bedrifter flest har fallende kostnadskurver, i kontrast til det som ligger som antakelse bak mange av konklusjonene i nyklassisk teori. Dette er avgjørende fordi det forklarer tendensen for store selskaper å utkonkurrere og dominere innenfor markedene sine. Det gir også en god forklaring på hvorfor mange store selskaper bruker ressurser på å drive lobbyvirksomhet for nye frihandelsavtaler. De er

avhengige av å ekspandere utenfor nasjonale markeder. Med fallende gjennomsnittskostnader kan man ikke lenger bruke den teoretiske konstruksjonen marginalkostnad for å analysere bedriften. Et teoretisk begrep som har svært lite å gjøre med hvordan bedrifter setter priser i utgangspunktet. Likevel er marginalkostnaden bærebjelken i generell likevektsteori. I dag vet vi mye om hvordan bedrifter opererer, men det passer ikke inn i økonomens marginalistiske verktøykasse. Isteden blir kunnskapen enten ignorert eller forsøkt presset inn i et rammeverk der bedrifter antas å optimere med gitte forutsetninger.

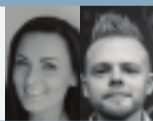
Poenget er ikke å erstatte nyklassisk teori med noe annet. Pluralisme betyr å alltid belyse en sak fra flere kanter. Ett alternativ er å sammenligne nyklassisk teori om bedrifter med marxistisk teori om bedrifter – bare ved sammenligning av forskjellige perspektiver lærer studentene å tenke kritisk, og gjøre seg opp sin egen mening om hvordan økonomien fungerer.

Ebba Boye,
leder, Rethinking
Economics Norge
eaboey@gmail.com

La de unge kjøre bil

TRAFIKK

Oda Vår Arnesen og Fredrik Laving

Er det virkelig nødvendig med en aldersgrense for å kunne ta førerkort?

Dine ferdigheter som bilfører er individuelle, ikke aldersbestemte. Listen over ting du må klare for å få ditt førerkort er lang.

Aldersgrensen er et diskriminerende tiltak, siden det er dine ferdigheter som bilfører som avgjør om du er egnet eller ikke. Hvis du er høy nok til å nå pedalene med føttene, og flink nok til å kjøre, burde ferdighetskravene kunne sortere bort uegnede bilførere.

Oda Vår Arnesen,
vara, Liberalistisk Ungdom
Fredrik Laving,
leder, Liberalistisk Ungdom

